

ΤΕΕ ΤΜΗΜΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

**ΜΟΝΙΜΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ & ΝΕΩΤΕΡΟΥ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ**

**ΧΩΡΟΙ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ (ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΧΑΡΕΣ)
ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑ
ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ, ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ**

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΕΕ

**ΟΛΥΜΠΙΑ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ, Αρχιτέκτων MSc
ΕΥΘΥΜΙΑ ΚΑΡΥΩΤΗ, Αρχιτέκτων MSc**

**ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗΣ
ΕΛΕΝΗ ΣΟΥΛΤΑΝΙΔΟΥ**

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2003

ΧΩΡΟΙ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ (ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΧΑΡΕΣ)

ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑ

ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ , ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας αποτελεί η ανίχνευση των ιδιαίτερων προβλημάτων που σχετίζονται με το στάδιο σχεδιασμού , την υλοποίηση και την διαχείριση των χώρων παιχνιδιού που προβλέπονται στην πόλη.

Η ασφάλεια και η παιδαγωγική ποιότητα των παιδικών χαρών είναι οι δύο παράμετροι που μας απασχόλησαν στα πλαίσια αυτά της εργασίας.

Συγκεκριμένα έγινε: α) καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης των χώρων αυτών και της διαδικασίας παραγωγής τους β) ανασκόπηση της υπάρχουσας νομοθεσίας και οδηγιών σχεδιασμού γ) ανασκόπηση της βιβλιογραφίας για σύγχρονες τάσεις σχεδιασμού.

Η εργασία καταλήγει στα κυριότερα συμπεράσματα και σε κάποιες ιδέες-προτάσεις προς τους υπεύθυνους φορείς για δράσεις που θα κάνουν τους χώρους αυτούς ελκυστικότερους και περισσότερο ποιοτικούς για όλους τους χρήστες, ηλικιωμένους, γονείς, παιδιά και εφήβους , αλλά και θα μειώσουν τον αριθμό ατυχημάτων.

Σκοπός μας είναι να αφυπνίσουμε και να προκαλέσουμε συζήτηση που θα οδηγήσει σε κατανόηση των θεμάτων που οι μελετητές πρέπει να λαμβάνουν υπόψη ώστε να σχεδιάζουν χώρους καταλληλότερους για παιδιά, αλλά το κυριότερο στην ευαισθητοποίηση των αρμόδιων φορέων.

**ΧΩΡΟΙ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ (ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΧΑΡΕΣ) –
ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑ**

ΚΕΦΑΛΑΙΑ

Εισαγωγή	Σελ. 3
1. Παιδικές χαρές – καταγραφή υφιστάμενης κατάστασης: Τρόποι παραγωγής των παιδικών χαρών στη χώρα μας σήμερα. Η εικόνα που παρουσιάζουν οι παιδικές χαρές. Πως καταγράφουν οι φορείς τα προβλήματα των παιδότοπων στη σύγχρονη ελληνική πόλη. Το πρόβλημα της ασφάλειας στις παιδικές χαρές. Δυνατότητες ένταξης υλοποίησης παιχνιδότοπων σε προγράμματα.	Σελ. 5
2. Ανασκόπηση προτύπων για την ασφάλεια στις παιδικές χαρές Συμμόρφωση με τα πρότυπα, το παράδειγμα του Δ. Αθηναίων.	Σελ.14
3. Το πρόβλημα του σχεδιασμού για την παραγωγή χώρων που να στηρίζουν δημιουργικό παιχνίδι και βιωματική μάθηση , σύγχρονες τάσεις σχεδιασμού. Κριτήρια σχεδιασμού παιδότοπων.	Σελ.21
4. Συμπεράσματα – Προτάσεις	Σελ.28
Παράρτημα 1 Θεσμικό πλαίσιο οργάνωσης και λειτουργίας εσωτερικών παιδότοπων	Σελ.31
Παράρτημα 2 Ο ρόλος του ΕΛΟΤ σήμερα.	Σελ. 32
Βιβλιογραφικές αναφορές	Σελ. 34

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι παιδικές χαρές (παιχνιδότοποι) ή παιδότοποι όπως αλλιώς του συναντάμε στη βιβλιογραφία) αποτελούν πλέον τα ελάχιστα κομμάτια πολεοδομικού ιστού σε μία πόλη, τα οποία προορίζονται να χρησιμοποιηθούν για δραστηριότητες παιχνιδιού και σχεδιάζονται - εξοπλίζονται με παιχνιδο-κατασκευές για αυτόν τον σκοπό. Για μεγάλο αριθμό παιδιών και νέων αποτελούν τους μοναδικούς χώρους υπαίθριων δραστηριοτήτων, ένα υπαίθριο περιβάλλον κατάλληλο για διασκέδαση, ξεκούραση, παιχνίδι.

Η υλοποίηση (σχεδιασμός και κατασκευή) και η συντήρηση αυτών των χώρων είναι μία δραστηριότητα που πραγματοποιείται κατά κύριο λόγο από τους φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης. Παρουσιάζονται οι διαδικασίες με τις οποίες παράγονται τέτοιοι χώροι στην πόλη σήμερα και επιχειρείται μία καταγραφή των προβλημάτων στις διαδικασίες αυτές. Για την παρουσίαση έγινε έρευνα πεδίου, επίσκεψη σε παιδικές χαρές, συνέντευξη με φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης .

Παρουσιάζεται συνοπτικά η εικόνα που παρουσιάζουν σήμερα οι παιδικές χαρές σε ένα δείγμα 6 δήμων της Θεσσαλονίκης με φωτογραφίες, και άλλων Δήμων της χώρας με στοιχεία από τις εισηγήσεις αρμόδιων φορέων που συμμετείχαν στο πρόσφατο συνέδριο για την ασφάλεια σε χώρους για παιδιά που πραγματοποιήθηκε στη Αθήνα τον Απρίλιο του 2003. Καταγράφονται επίσης οι σημερινές δυνατότητες ένταξης τέτοιων έργων σε προγράμματα χρηματοδότησης.

Είναι προφανής και αυτονόητη η αναγκαιότητα παροχής ασφαλών παιδικών χαρών για τα παιδιά. Η καταγραφή ατυχημάτων που συμβαίνουν σε παιδικές χαρές φωτογραφίζει το πρόβλημα. Για την ασφάλεια των παιδικών χαρών από το 1998 υπάρχουν πρότυπα που όμως δεν τηρούνται από την συντριπτική πλειοψηφία των φορέων υλοποίησης (Δήμους) καθώς δεν έχουν ισχύ Νόμου.

Στα πλαίσια αυτής της εργασίας γίνεται μία ανασκόπηση των προτύπων που αφορούν γενικές οδηγίες ασφάλειας (ευρωπαϊκά τα οποία έχουν υιοθετηθεί ως ελληνικά πρότυπα από τον ΕΛΟΤ και είναι σε εφαρμογή στην χώρα μας από το 1998). Επίσης παρουσιάζεται ο ρόλος του ΕΛΟΤ σήμερα ως φορέα πιστοποίησης.

Το παιχνίδι συμβάλλει στη νοητική, κινητική, συναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξη των παιδιών. Έτσι ο χώρος της παιδικής χαράς αποκτά ιδιαίτερη σημασία και αξία ως χώρος αγωγής, καθώς αποτελεί το υλικό πλαίσιο της δραστηριότητας του παιχνιδιού. Για την παιδαγωγική ποιότητα των χώρων αυτών υπάρχει πλούσια έρευνα καταγεγραμμένη, από ένα μεγάλο αριθμό επιστημόνων διαφόρων ειδικοτήτων. Στην παρούσα εργασία επιχειρείται με σύντομη βιβλιογραφική ανασκόπηση (ιστορική αναδρομή και εξέλιξη των παιχνιδότοπων , σύγχρονες τάσεις σχεδιασμού, βασικά κριτήρια σχεδιασμού). Στόχος

είναι να γίνει αντιληπτό ότι οι απαιτήσεις και η διερεύνηση που απαιτούν το θέμα του σχεδιασμού είναι μεγάλες και απαιτούν διεπιστημονική συνεργασία μελετητών με παιδαγωγούς και ότι η παιδαγωγική αξία του ελεύθερου χώρου είναι τεράστια και αλληλένδετη με το θέμα της ασφάλειας.

Η εικόνα που παρουσιάζουν οι χώροι αυτοί εκφράζει την κυρίαρχη αντίληψη της πολιτείας για την παιδαγωγική ποιότητα των χώρων που αρμόζει στους νέους της. Εκφράζει επίσης την αδυναμία των υπεύθυνων φορέων να οραματιστούν σχεδιάσουν και υλοποιήσουν χώρους ασφαλείς που να στηρίζουν το δημιουργικό παιχνίδι , τη βιωματική μάθηση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 . Παιδικές χαρές – καταγραφή υφιστάμενης κατάστασης:

Τρόποι παραγωγής των παιδικών χαρών στη χώρα μας σήμερα. Η εικόνα που παρουσιάζουν οι παιδικές χαρές. Ποια καταγράφουν οι φορείς ως προβλήματα των παιδότοπων στη σύγχρονη ελληνική πόλη. Το πρόβλημα της ασφάλειας στις παιδικές χαρές. Δυνατότητες ένταξης υλοποίησης παιχνιδότοπων σε προγράμματα.

Τρόποι παραγωγής των παιδικών χαρών στη χώρα μας σήμερα

Οι προδιαγραφές των γενικών πολεοδομικών σχεδίων στην χώρα μας κατηγοριοποιούν τον χώρο κατά λειτουργίες. Διακρίνονται α. οι **ελεύθεροι χώροι** που απαρτίζονται από τις παιδικές γωνιές, τις παιδικές χαρές και τα ελεύθερα γήπεδα και β. **το αμιγές πράσινο αναψυχής –περιπάτου** όπου διακρίνουμε τις εξής κατηγορίες πάρκων : πάρκο γειτονιάς, πάρκο συνοικίας, πάρκο διαμερίσματος, πάρκο πόλης, πράσινο για μόνωση. Οι **παιδικές γωνιές** προορίζονται για παιδιά από 1 έως 6 ετών με μέγιστο εμβαδόν 300μ² ώστε να αποκλείονται άλλες χρήσεις (παιχνίδι –αθλητισμός παιδιών μεγαλύτερης ηλικίας), και οι **παιδικές χαρές** για παιδιά από 6-12 ετών με μέγιστο εμβαδόν 600-800μ². Προτείνεται δε η κατάλληλη διευθέτηση χώρων παιδικών γωνιών, παιδικών χαρών ελεύθερων γηπέδων και αθλητισμού μέσα στο πλέγμα πρασίνου ώστε οι χρήσεις να μην συγχέονται. Στις γενικές πολεοδομικές μελέτες πάντως (κλίμακα 1/1000) ο όρος παιδική γωνιά δεν χρησιμοποιείται –οι χώροι που προορίζονται για το παιχνίδι των μικρών παιδιών χαρακτηρίζονται όλοι ως παιδικές χαρές. Πιο ειδικές προδιαγραφές και κριτήρια καταλληλότητας για τον χαρακτηρισμό των χώρων αυτών δεν υπάρχουν.

Όσον αφορά το σχεδιασμό του χώρου που προορίζεται ως παιδική χαρά από την πολεοδομική μελέτη, αυτός γίνεται κατά κύριο λόγο από τις τεχνικές υπηρεσίες των φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης παραθέτουμε τα εξής στοιχεία από *προφορική επικοινωνία με Δήμους της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας*:

Η προφορική επικοινωνία με μηχανικούς που είχαν σχεδιάσει έστω μία παιδική χαρά για το Δήμο τους, έδειξε ότι:

Ο σχεδιασμός μιας παιδικής χαράς είναι θέμα του μελετητή και γίνεται με βάση την εμπειρία του τη διαίσθησή του και τα όποια παραδείγματα από βιβλιογραφία έχει βρει. Αυτή η διαδικασία αφορά τόσο τον σχεδιασμό του χώρου όσο και των παιχνιδοκατασκευών. Ειδικότερα για τις παιχνιδοκατασκευές δεν αποφασίζουν πάντα την προμήθεια αυτών βάσει προτύπων καθώς αυτά δεν είναι υποχρεωτικά αλλά αποτελούν σύσταση. Σε κάποιες δε περιπτώσεις σχεδιάζουν οι ίδιοι παιχνίδια κατά αναλογία με αυτά

που κυκλοφορούν στο εμπόριο και τα κατασκευάζουν τοπικά συνεργεία. Με αυτή τη διαδικασία σχεδιασμού δεν είναι ελέγξιμο το παρεχόμενο επίπεδο ασφάλειας. Σε πολλές περιπτώσεις οι μηχανικοί είπαν ότι τα πρότυπα ακόμη και στα ελληνικά είναι για αυτούς δυσανάγνωστα και αφορούν κυρίως τις εταιρίες που κατασκευάζουν παιχνίδια. Οι ίδιοι θα ήθελαν σαφείς οδηγίες για τον σχεδιασμό της παιδικής χαράς πέραν του εξοπλισμού. Αλλά και για τον εξοπλισμό θεωρούνε ότι δεν υπάρχει προς το παρόν μεγάλη ποικιλία πιστοποιημένων παιχνιδιών και με την παραίτηση των Δημάρχων προτιμάται η προμήθεια περισσότερων οργάνων έναντι πιστοποιημένων όταν το κόστος των τελευταίων είναι υψηλότερο.

Ειδικότερα όταν ρωτήθηκαν για τις βασικές αρχές σχεδιασμού που συνήθως ακολουθούν, οι απαντήσεις ποικίλουν και είναι περίπου οι παρακάτω: Ανάλογα με το μέγεθος της παιδικής χαράς μπορεί να χωρίζουν περιοχές για τις διαφορετικές ηλικίες ή και όχι. Οι γονείς είναι πάντα σε θέση κατάλληλη έτσι ώστε να μπορούν να επιβλέπουν τα παιδιά. Μετά την ισχύ σχετικής εγκυκλίου λαμβάνουν υπόψη τους την πρόσβαση στο χώρο των ΑΜΕΑ. Φροντίζουν να υπάρχει περίφραξη και ίσως να κλειδώνει όταν είναι δίπλα σε δρόμο ταχείας κυκλοφορίας ή όταν έχει ζώα η περιοχή. Εξαιτίας των ζώων προκύπτει πολλές φορές και η επιλογή εξοπλισμού. Π.χ. η αμμοδόχος που από ότι λένε είναι εξαιρετικά ελκυστική για μικρά παιδιά δεν σχεδιάζεται συνήθως γιατί δεν μπορεί να κρατηθεί καθαρή. Άλλοι αναφέρθηκαν στη σημασία τη φύτευσης, στο σκιασμό και στο φωτισμό το βράδυ.

Το πρόγραμμα του ΥΠΕΣΔΔΑ "Αυλές σχολικών κτιρίων" φάνηκε από τις συνεντεύξεις ότι έδωσε μια νέα διάσταση στο σχεδιασμό καθώς συνεργάστηκαν παιδαγωγοί και μηχανικοί πάνω σε συγκεκριμένες κατευθύνσεις σχεδιασμού, και έθεσε προϋποθέσεις για τον εξοπλισμό την πιστοποίηση του. Στο πρόγραμμα αναφερόμαστε αναλυτικότερα παρακάτω. Έγινε επίσης φωτογραφική αποτύπωση αυλών που σχεδιάστηκαν και χρηματοδοτήθηκαν στα πλαίσια του προγράμματος αυτού.

Στοιχεία για τον τρόπο προμήθειας παιχνιδο-κατασκευών, από πρόχειρη έρευνα του ΥΠΕΣΔΔΑ μεταξύ των μεγαλύτερων Δήμων της χώρας και σε σύνολο περίπου 150 Δήμων - εκτός του Δ. Αθηναίων (από τους οποίους απάντησαν οι 80)

Από τα στοιχεία της έρευνας προκύπτει ότι σήμερα λειτουργούν περισσότεροι από 2500 παιχνιδότοποι σε αυτούς τους Δήμους. Επίσης προέκυψε ότι ο μέσος όρος παιχνιδότοπων ανά Δήμο (πάντα για τους μεγαλύτερους Δήμους) είναι περίπου 20.

Οι τρόποι σύναψης σύμβασης εγκατάστασης παιχνιδοκατασκευών σε παιδικές χαρές είναι γενικά και σύμφωνα με τη Νομοθεσία (4).

Α) σύμβαση προμήθειας ΕΚΠΟΤΑ

Β) σύμβαση προμήθειας με το ΠΔ 28/80

Γ) σύμβαση εργολαβίας με το ΠΔ 171/87

Δ) απολογιστικά από Δήμαρχο, εργολάβο, αυτεπιστασία Δημάρχου κλπ.

Όλοι οι τρόποι είναι γενικά νόμιμοι. Καθένας όμως ταιριάζει καλύτερα σε κάποιες συνθήκες και κάποιο στόχο. Η σύναψη συμβάσεων προμήθειας μέσω του ΕΚΠΟΤΑ είναι ο καλύτερος τρόπος για να ορισθούν, να ελεγχθούν και να εφαρμοσθούν ιδιαίτερες απαιτήσεις ποιότητας και ασφάλειας. Αρνητικό ρόλο στην κατεύθυνση της ασφάλειας και της ποιότητας παίζουν τα ποσά που επιτρέπεται απ' ευθείας ανάθεση προμήθειας (15.000 Ε) ή του πρόχειρου διαγωνισμού (45.000 Ε).

Σύμφωνα και πάλι με τα στοιχεία του ΥΠΕΣΣΔΑ , «μέχρι σήμερα οι προσπάθειες από μέρους των φορέων του Δημοσίου (των Δήμων) για εφαρμογή επίσημων προδιαγραφών (Προτύπων) ήταν μικρές. Σχετικά είχαν υπάρξει 1-2 εγκύκλιες από το ΥΠΕΣΣΔΑ οι οποίες σύστηναν την εφαρμογή των ισχυόντων προτύπων (προσχεδίων ακόμη τότε), πλην όμως, δεν έγινε εκτεταμένη εφαρμογή. Ο κύριος λόγος ήταν ότι οι προδιαγραφές δεν ήταν μεταφρασμένες στα Ελληνικά».

Τρόποι σύναψης συμβάσεων κατασκευής παιδικών χαρών

Συμβάσεις με ΕΚΠΟΤΑ	26%
Συμβάσεις με ΠΔ 28/80	31%
Συμβάσεις με ΠΔ171/87	20%
Συμβάσεις με άλλο τρόπο	23%

Η εικόνα που παρουσιάζουν οι παιδικές χαρές.

Διαπιστώσεις από έρευνα πεδίου

Η επιτόπου επίσκεψη, φωτογράφιση και παρατήρηση των παιδικών χαρών σε 6 Δήμους της Θεσσαλονίκης έδειξε ότι παρόλο που δεν υπάρχουν οδηγίες σχεδιασμού και νομοθεσία για τον σχεδιασμό των παιδικών χαρών και του εξοπλισμού τους, οι γενικές αρχές οργάνωσης και λειτουργίας των χώρων αυτών εμφανίζουν μεγάλες ομοιότητες.

Α. Συγκεκριμένα παρατηρήσαμε ότι ο χώρος οργανώνεται σε ευδιάκριτες περιοχές.

- Η περιοχή παιχνιδιού, σχεδιάζεται για δραστηριότητες του παιδιού και εκεί δεν είναι σαφής ο διαχωρισμός των ηλικιών. Συνήθως το μεγαλύτερο μέρος της παιδικής χαράς εξοπλίζεται με τυποποιημένα παιχνίδια. Το δάπεδο του χώρου αυτού είναι συνήθως άμμος ή σε κάποιες περιπτώσεις ταρτάν και τότε προβλέπεται ένα σκάμμα με άμμο στο οποίο δείχνουν μεγάλη προτίμηση τα μικρά παιδιά. Ο μη διαχωρισμός των χώρων σε ηλικίες εγκυμονεί κινδύνους α) ασφάλειας (το μεγάλο παιδί τρέχει εκεί που το μικρό παίζει με την άμμο) αλλά και β) παράβλεψης ηλικιακών ομάδων όπως των εφήβων που συνήθως αγνοούνται ως χρήστες των χώρων αυτών. Τέλος ένα τμήμα της παιδικής χαράς αφήνεται ελεύθερο για τρέξιμο. Από την χωρική οργάνωση αλλά και τον χώρο που καταλαμβάνουν τα παιχνίδια υποθέτουμε ότι μάλλον θεωρείται ότι το παιχνίδι βασίζεται κύρια στη χρήση των παιχνιδο-κατασκευών.
 - Η περιοχή κυκλοφορίας και καθιστικών σχεδιάζεται για τους συνοδούς των παιδιών, προσφέροντας τους δυνατότητες ξεκούρασης, αναψυχής, κοινωνικοποίησης με άλλους γονείς και εποπτείας των παιδιών. Πρόκειται συνήθως για μία επιμήκη ζώνη με σκληρό υλικό επίστρωσης και καθιστικά που διατρέχει ή περιβάλλει την παιδική χαρά, και προσανατολίζεται πάντα προς τον χώρο του παιχνιδιού.
 - Η περιοχή πρασίνου δεν υπάρχει πάντα στις παιδικές χαρές ιδιαίτερα όταν αυτές έχουν πολύ μικρό μέγεθος. Είναι συνήθως μια λωρίδα με γρασιδί, θάμνους και κάποια δέντρα και περιβάλλει τις παιδικές χαρές για απομόνωση τους από τους γύρω δρόμους. Αλλά ακόμη και όταν η περιοχή αυτή καταλαμβάνει μεγαλύτερο μέρος της παιδικής χαράς, σπάνια συνδέεται με τους υπόλοιπους χώρους λειτουργικά. Δηλαδή δεν είναι σχεδιασμένος ο χώρος έτσι ώστε να δέχεται άλλες χρήσεις π.χ. περίπατο και στάση – αναψυχή. Τις περισσότερες φορές μάλιστα τα δέντρα είναι τοποθετημένα τυχαία χωρίς να γίνεται καμία πρόβλεψη για τον σκιασμό των χώρων καθιστικού και παιχνιδιού, κάτι τελείως απαραίτητο στην χώρα μας.
- B. Ο εξοπλισμός μιας παιδικής χαράς γίνεται με κατασκευές παραδοσιακού τύπου (όπως τσουλήθρες, κούνιες, τραμπάλες), ή νεότερης γενιάς πολυμορφικά παιχνίδια τα οποία είτε είναι από ξένους ή έλληνες κατασκευαστές. Η πιστοποίηση αυτών των παιχνιδιών δεν είναι απαραίτητη και συνήθως δεν τηρείται ως όρος στις προδιαγραφές της μελέτης προμήθειας. Ο χρόνος που τα παιδιά χρησιμοποιούν το παιχνίδι ορθολογικά σύμφωνα με τον προσχεδιασμένο τρόπο είναι περιορισμένος. Παρατηρήθηκε η απρόβλεπτη χρήση τους όπως π.χ. το ανέβασμα της τσουλήθρας από το κεκλιμένο μέρος. Γενικά φαίνεται ότι οι δυνατότητες μιας

παιδικής χαράς είναι περιορισμένες όσο αφορά το παιχνίδι καθώς το ενδιαφέρον των παιδιών εξαντλείται γρήγορα. Επίσης η μη πρόβλεψη της χρήσης των χώρων από τα παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας οδηγεί τα παιδιά αυτά να κάνουν χρήση του εξοπλισμού που απευθύνεται σε νεότερες ηλικίες.

- Γ. Οι παιδικές χαρές παρουσιάζουν μια εκπληκτική ομοιομορφία σχετικά με την οργάνωση τους και τις παιχνιδο-κατασκευές που τις εξοπλίζουν. Αυτό σημαίνει ότι η έλλειψη ενδιαφέροντος που μπορεί να παρουσιάζει μία παιδική χαρά με τον τυποποιημένο εξοπλισμό είναι θέμα καίριο αφού το παιδί δεν έχει την εναλλακτική λύση μιας άλλης παιδικής χαράς σχεδιασμένης με τρόπο διαφορετικό. Αυτή η έλλειψη ποικιλίας δηλώνει την απουσία ενδιαφέροντος για τον σχεδιασμό των χώρων αυτών. Επίσης οδηγεί σε μη εξέλιξη του σχεδιασμού καθώς δεν υπάρχουν διαφορετικές προσεγγίσεις στον σχεδιασμό τους, άρα διαφορετικά υλοποιημένα παραδείγματα που με την παρατήρηση στο πως τα παιδιά δραστηριοποιούνται θα οδηγούσαν σε εξέλιξη του σχεδιασμού.

Δεν έχουν επίσης οι παιδικές χαρές και ο εξοπλισμός τους, κανένα στοιχείο που να υποδηλώνει την ταυτότητά του τόπου που βρίσκονται, τις φυσικές παραμέτρους και τα ιδιαίτερα γεωγραφικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά αυτού.

Πως καταγράφουν οι φορείς τα προβλήματα των παιδότοπων στη σύγχρονη ελληνική πόλη

Από την καταγραφή που έγινε με την προαναφερθείσα έρευνα του ΥΠΕΣΔΔΑ καταχωρήθηκαν μία σειρά προβλημάτων, που φαίνονται στον πίνακα που ακολουθεί και όπου εκτός από το είδος των προβλημάτων φαίνεται και η συχνότητα που εμφανίζονται, όπως αυτά δηλώθηκαν από τις τεχνικές Υπηρεσίες των Δήμων.

Εμφανιζόμενα προβλήματα

Περιγραφή προβλήματος	Συχνότητα εμφάνισης %
Φθορές –βανδαλισμοί –χρήση από ενήλικες	20
Έλλειψη προδιαγραφών στα ελληνικά	15
Έλλειψη συντήρησης οργάνων	12.50
Ευαισθησία ξύλινων οργάνων	6.25
Έλλειψη φύλαξης	6.25
Μικρό μέγεθος οικοπέδου	5.00
Λάθος εγκατάσταση - ανειδίκευτο προσωπικό	5.00

Αντιδράσεις περιοίκων λόγω θορύβου	3.75
Έλλειψη χρηματοδότησης	3.75
Αποσπασματική τοποθέτηση οργάνων	2.50
Ελλιπείς έλεγχοι παραλαβής	2.50
Έλλειψη παρακολούθησης -ελέγχου ζημιών	2.50
Δυσκολία επιλογής των νέων ειδών	1.25
Απώλεια και μη συμπλήρωση άμμου	1.25
Κακός φωτισμός	1.25

(εισήγηση του κου Ανδρεόπουλου-ΥΠΕΣΔΔΑ, ημερίδα για την ασφάλεια παιχνιδότοπων - Αθήνα Απρίλιος 2003.)

Ακολουθεί η περίπτωση του Δήμου Αθηναίων όπου περιγράφεται η κατάσταση στις παιδικές χαρές –ημερίδα για την ασφάλεια των παιχνιδότοπων στην Αθήνα τον Απρίλιο του 2003 (από την ομιλία του κ. Καράμπαμπα, Δ/τη τεχνικής Υπηρεσίας Ο.Ν.Α. Δήμου Αθηναίων).

“Μέσα στα όρια του Δήμου υπάρχουν 150 θέσεις με όργανα παιδικής χαράς. Οι χώροι αυτοί διαμορφώθηκαν κυρίως από τις Δ/νσεις Αρχιτεκτονικού και Οδοποιίας. Η χωροταξική τους κατανομή είναι τελείως ανύπαρκτη, καθώς επίσης κάποιοι από αυτούς είναι εντελώς ακατάλληλοι για να χρησιμοποιούνται ως χώροι με όργανα παιχνιδιού. Έτσι σήμερα υπάρχουν πολλοί χώροι με όργανα παιδικής χαράς σε νησίδες οδών, σε πλατείες, σε περιοχές με επικίνδυνες κλίσεις εδάφους, σε χώρους επί κεντρικών λεωφόρων με μεγάλο κυκλοφοριακό φόρτο, με έντονη ρύπανση και με παντελή έλλειψη πρασίνου ή σε χώρους τόσο μικρής επιφάνειας ή ακατάλληλου σχήματος ώστε να μην είναι δυνατόν να διαμορφωθεί σε αυτούς ένας στοιχειώδης παιχνιδότοπος. Τα δάπεδα των χώρων παρουσιάζουν και αυτά μεγάλη ποικιλία μη εξαιρουμένων των πλακοστρώσεων, των τσιμεντοστρώσεων και των ασφαλτοστρώσεων, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις και τα χωμάτινα δάπεδα λόγω της απόπλυσής τους από τα βρόχινα νερά έχουν καταστεί επικίνδυνα και αυτά από τα έντονα "νεροφαγώματα". Οι περισσότεροι χώροι στερούνται φύλαξης, περιφράξεων και ηλεκτροφωτισμού. Όσον αφορά τα όργανα παιδικής χαράς των χώρων -πλην ελαχίστων περιπτώσεων που αναδιαμόρφωσε ο ΟΝΑ την τελευταία διετία- στην συντριπτική τους πλειοψηφία είναι τα γνωστά σε όλους όργανα τσουλήθρες, κούνιες, τραμπάλες, μύλοι κυρίως με μεταλλικό σκελετό και ξύλινα καθίσματα. Όλα αυτά είναι όργανα παιδικής χαράς χωρίς καμιά απολύτως πιστοποίηση, ότι δηλαδή είναι ασφαλή για τους χρήστες τους. Το έργο της συντήρησής τους είναι εξαιρετικά δύσκολο

λαμβάνοντας υπόψη την μεγάλη διασπορά τους σε όλη την έκταση της πόλης, τον μικρό αριθμό εργαζόμενων που απασχολούνται με την συντήρηση, σε συνάρτηση με τον μεγάλο αριθμό απαιτούμενων ζημιών (εκούσιων και ακούσιων), της μη ύπαρξης στους χώρους και της έλλειψης πληροφόρησης για τις ζημιές. Αυτή είναι η κατάσταση που επικρατεί ακόμη και σήμερα στο Δήμο της Αθήνας. ”

Το πρόβλημα της ασφάλειας στις παιδικές χαρές.

Στην Ελλάδα δεν υπάρχει συστηματική καταγραφή των ατυχημάτων που συμβαίνουν σε παιδιά. Την ίδια στιγμή, εργασία του Κέντρου Έρευνας και Πρόληψης Παιδικού Ατυχήματος αναφέρει ότι κατά τη διάρκεια ενός μόνο έτους, 777 παιδιά, ηλικίας έως 14 ετών, έφτασαν στα εξωτερικά ιατρεία του Νοσοκομείου Παίδων "Αγλαΐα Κυριακού" όλα τραυματισμένα σε παιδικές χαρές που βρίσκονται στη Αττική. Συγκεκριμένα στα 19.214 ατυχήματα που καταγράφηκαν το 1996 σε 4 νοσοκομεία της Αττικής τα 1109 (5.8%) σημειώθηκαν σε παιδικές χαρές.

Η έρευνα της Ιατρικής σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών με συντονιστή τον καθηγητή του τμήματος κ. Ι. ΣΤ. Παπαδόπουλο διαπιστώνει ότι το 85% των παιδικών χαρών της πρωτεύουσας πρέπει να κλείσει άμεσα γιατί ελλοχεύει ο κίνδυνος των ατυχημάτων.

«Η πηγή του κακού δεν είναι μόνο η ελλιπής συντήρηση αλλά και οι βανδαλισμοί που δέχονται οι χώροι αυτοί. Μάλιστα το ποσοστό των βανδαλισμών είναι υψηλό, το οποίο ιδιαίτερα τους καλοκαιρινούς μήνες φτάνει το 4% ημερησίως» (ΕΘΝΟΣ, 17/9/2003). Έτσι προκύπτει και η ανάγκη για ένα πρόγραμμα φύλαξης των χώρων αυτών.

Μία συνολική έρευνα θα έδινε πολύτιμα στοιχεία σχετικά με τα ποσοστά ατυχημάτων που συμβαίνουν διαφορετικούς χώρους (σπίτι, παιδική χαρά, δρόμος κλπ), καθώς και για τον τρόπο με τον οποίο η ελληνική οικογένεια αντιμετωπίζει το θέμα της ασφάλειας των παιδιών. Αυτό θα έδινε την ευκαιρία να δοθούν προτεραιότητες σε θέματα που αφορούν την ασφάλεια (επιμόρφωση, βελτίωση τεχνικής υποδομής) και γενικότερα να αυξήσει την ευαισθητοποίηση πάνω στο θέμα αυτό. Για παράδειγμα στην Αγγλία, “η πλειοψηφία των ατυχημάτων σε παιδιά συμβαίνει στο δρόμο, η κοινωνία ωστόσο έχει πολλή μικρή ανοχή για ατυχήματα που συμβαίνουν σε παιδικές χαρές. Οι γονείς περιμένουν να είναι ασφαλείς και έτσι κάποιες φορές παραμελούν την επιτήρηση των παιδιών” (5).

Πιο συγκεκριμένα και σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης, η τήρηση αρχείου ατυχημάτων για κάθε παιδική χαρά θα βοηθούσε στην κατανόηση των προβλημάτων και στην βελτίωση του επιπέδου ασφάλειας.

Δυνατότητες ένταξης υλοποίησης παιδικών χαρών σε προγράμματα

A. Πρόγραμμα "Διαμόρφωση Σχολικών Αυλών".

Με γοργούς ρυθμούς προχωρούν οι εργασίες διαμόρφωσης των αύλειων χώρων των σχολείων στα πλαίσια του προγράμματος "δημιουργία παιδότοπων στις γειτονιές" που εφαρμόζει το ΥΠΕΣΔΔΑ. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα του ΥΠΕΣΔΔΑ ζητά από τους Δήμους να επιλέγουν σχολεία διαφορετικών βαθμίδων σε 4 διαφορετικά σημεία της πόλης καθώς επίσης να προχωρά σε παρεμβάσεις σε σχολεία που είναι όσο το δυνατόν πιο ανεκμετάλλευτα και παράλληλα έχουν τις μεγαλύτερες εκτάσεις. Πρόθεση είναι να αποδοθούν οι χώροι σε απογευματινή άθληση και παιχνίδι.

Ειδικότερα: είναι η επιθυμητή η κατασκευή στις αυλές των σχολείων, χώρων άθλησης και ψυχαγωγίας, με γηπεδάκια, παιδικές χαρές, παρτέρια, παγκάκια, βρυσούλες, πέργολες κ.α. με σχεδιασμό ανάλογο με τη βαθμίδα εκπαίδευσης του κάθε σχολείου. Η κατασκευή στο σύνολό της θα πρέπει να οδηγεί στην δημιουργία ενός πάρκου με οργανωμένη φύτευση, πρότυπη αθλητική εγκατάσταση, χρήση φυσικών υλικών δαπεδόστρωσης και επενδύσεων (χώμα-πέτρα), ξύλινα στοιχεία (πέργκολες, καθιστικά, παιχνίδια κ.λ.π.), ανοικτά θεατράκια κ.λ.π. Επίσης όπου είναι εφικτό, θα μπορούσαν να δημιουργηθούν μικροί βοτανικοί κήποι, που θα βοηθήσουν ιδιαίτερα στην ουσιαστική γνωριμία των παιδιών με τον κόσμο των δέντρων, των θάμνων, των λουλουδιών. Το πρόγραμμα αυτό έτρεξε καταρχήν πιλοτικά για σχεδόν 200 σχολεία πανελλαδικά και ήδη βρίσκεται σε φάση υλοποίησης η δεύτερη φάση του προγράμματος για 400 σχολεία.

Στα πλαίσια της α΄ φάσης αυτού του προγράμματος μεταξύ άλλων ανακατασκευάστηκαν αυλές σχολείων του Δ. Νεάπολης, Ν. Θεσσαλονίκης. Ο σχεδιασμός αυτών πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια ενός σχολικού προγράμματος περιβαλλοντικής εκπαίδευσης με θέμα "Σχεδιάζω την αυλή του σχολείου μου για ένα αειφόρο μέλλον". Με βάση τους στόχους της Ατζέντα 21 βασική προϋπόθεση για την αειφορική ανάπτυξη αποτελεί η συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας στην επίλυση των τοπικών προβλημάτων του περιβάλλοντος. Έτσι μέσα στο πρόγραμμα τέθηκε ως στόχος η ενεργοποίηση του ενδιαφέροντος της σχολικής κοινότητας για την ποιότητα του σχολικού περιβάλλοντος, ο συμμετοχικός επανασχεδιασμός και η παιδαγωγική αναβάθμιση των σχολικών αυλών. Στο πρόγραμμα συνεργάστηκαν η εκπαιδευτική κοινότητα -εκπαιδευτικοί, παιδιά και γονείς -με την τοπική αυτοδιοίκηση. Υπεύθυνη για την υλοποίηση του προγράμματος ήταν η Κωνσταντία Ταμουτσέλη, Αρχιτέκτων

Τοπίου, Δρ Παιδαγωγικών, Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης β/βάθμιας Εκπαίδευσης Θεσσαλονίκης. Κύρια μεθοδολογική προσέγγιση στο σχεδιασμό του προγράμματος αποτέλεσε η έρευνα δράσης (action research). Έγινε συνδυασμένη χρήση μεθοδολογικών εργαλείων από την ψυχολογία την αρχιτεκτονική την παιδαγωγική και την κοινωνική ψυχολογία. Οι πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν από τους ίδιους τους μαθητές και με βάση τις πληροφορίες των μαθητών διατυπώθηκαν σε προτάσεις παρέμβασης. Σε συνεργασία με αρχιτέκτονα τοπίου και παιδαγωγό οι προτάσεις των μαθητών μεταφράστηκαν σε σχέδια ανάπτυξης την υλοποίηση των οποίων πραγματοποίησε ο Δήμος.

B. Δημιουργία παιδικών χαρών στο πλαίσιο του ολοκληρωμένου προγράμματος δράσης για την κοινωνική ένταξη των Ελλήνων Τσιγγάνων.

Το ΥΠΕΣΔΔΑ στο πλαίσιο του Ολοκληρωμένου Προγράμματος Δράσης θα χρηματοδοτήσει την κατασκευή υπαίθριων παιδικών χαρών, προκειμένου τα παιδιά των τσιγγάνων στο πλαίσιο της κοινωνικής τους ένταξης αφενός να ψυχαγωγηθούν και αφετέρου να ασκηθούν σωματικά και πνευματικά. Για την κατασκευή των παιδικών χαρών ζητήθηκε να τηρηθούν οι σχετικές προδιαγραφές του ΕΛΟΤ.

Κεφάλαιο 2 . Ανασκόπηση ελληνικών προτύπων για τις παιδικές χαρές.

Στην χώρα μας δεν υπάρχει σχετική νομοθετική ρύθμιση για τις προδιαγραφές και τις απαιτήσεις ασφαλείας για υπαίθριους παιχνιδότοπους. Από το 1998 στην έχουν τεθεί σε εφαρμογή – όπως και σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση τα εξής πρότυπα:

A) για τον εξοπλισμό των παιχνιδότοπων

- EN1176.01 /A1 και EN 1176.01 :Εξοπλισμός παιχνιδότοπων: Μέρος 1 Γενικές απαιτήσεις ασφαλείας και μέθοδοι δοκιμής
- EN1176.-2 +A1 με πρόσθετες απαιτήσεις ασφαλείας και μεθόδους δοκιμής για κούνιες
- EN1176.-3 +A1 ,με πρόσθετες απαιτήσεις ασφαλείας και μεθόδους δοκιμής για τσουλήθρες
- EN1176.-4 +A1 με πρόσθετες απαιτήσεις ασφαλείας και μεθόδους δοκιμής για αερόδρομους
- EN1176.-5 +A1 με πρόσθετες απαιτήσεις ασφαλείας και μεθόδους δοκιμής για μύλους
- EN1176.-2 +A1 με πρόσθετες απαιτήσεις ασφαλείας και μεθόδους δοκιμής για ταλαντευόμενους μηχανισμούς
- EN1176.07 Μέρος 7 : Καθοδήγηση για εγκατάσταση, έλεγχο, συντήρηση και λειτουργία (του εξοπλισμού παιχνιδότοπων)

B) για τα δάπεδα των παιχνιδότοπων

- EN 1177 και EN 1177/A1 Δάπεδα των παιχνιδότοπων με απορροφητικότητα κρούσεων- απαιτήσεις ασφαλείας και μέθοδοι δοκιμής

Τα παραπάνω πρότυπα αποτελούν οδηγούς καλής πρακτικής και δεν έχουν μέχρι στιγμής υποχρεωτική εφαρμογή. Διευκρινίζεται ότι δεν ανταποκρίνονται σε **παιχνιδότοπους περιπέτειας** (*). Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει ένα κενό στα πλαίσια της ΕΕ όσον αφορά τον έλεγχο του επιπέδου ασφαλείας χώρων που προκύπτουν από μία διαφορετική λογική από αυτή του **παραδοσιακού παιχνιδότοπου** με τις παιχνιδοκατασκευές. Οι παιχνιδότοποι περιπέτειας συμβάλλουν ουσιαστικά στην παιδαγωγική διάσταση του παιχνιδιού και άρα και θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η παρουσία τους στον ελληνικό χώρο που μέχρι σήμερα είναι σχεδόν ανύπαρκτη . Ωστόσο και οι χώροι αυτοί πρέπει να παρέχουν ικανοποιητικά επίπεδα ασφαλείας ενώ και η συντήρησή τους θα πρέπει να γίνεται κατά τον τρόπο που προδιαγράφεται στα πρότυπα όπως για τους παραδοσιακούς παιχνιδότοπους. Ο τρόπος με τον οποίο θα πιστοποιείται η ασφάλεια των παιχνιδότοπων περιπέτειας είναι ένα αντικείμενο προς διερεύνηση- η συνεργασία ανάμεσα στην ομάδα

σχεδιασμού και σε εξειδικευμένο φορέα με τεχνογνωσία στο θέμα της ασφάλειας φαίνεται ότι είναι απαραίτητη.

Στα πρότυπα EN 1176.01 έως 07 προσδιορίζονται οι απαιτήσεις ασφαλείας που πρέπει να πληρούν τα στοιχεία εξοπλισμού και προδιαγράφεται η σωστή πρακτική εγκατάστασης, συντήρησης και λειτουργίας τους. Σημειώνεται ότι οι οδηγίες ασφαλείας που αναφέρονται στον εξοπλισμό πρέπει να πληρούνται και σε όλα τα αντικείμενα που χρησιμοποιούνται στους παιχνιδότοπους σαν εξοπλισμός, παρόλο που αυτά δεν είναι κατασκευασμένα σαν τέτοια. Επομένως, για κάθε στοιχείο εξοπλισμού για μία παιδική χαρά θα πρέπει να ζητείται από τον προμηθευτή – κατασκευαστή –πριν την ανάθεση του έργου – η προσκόμιση των πιστοποιητικών τους σύμφωνα με τα πρότυπα του ΕΛΟΤ. Αντίστοιχα και δημοτικές επιχειρήσεις που κατασκευάζουν οι ίδιες στοιχεία εξοπλισμού θα πρέπει να χρησιμοποιούν σαν οδηγό τα πρότυπα και να πιστοποιούν τα αντικείμενα αυτά .

()Οι παιχνιδότοποι περιπέτειας ξεφεύγουν από το μοντέλο του παραδοσιακού παιχνιδότοπου που εξοπλίζεται με τις παιχνιδοκατασκευές και χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερη ευελιξία τόσο στο σχεδιασμό του όσο και στα δομικά στοιχεία του χώρου. Η ευέλικτη αυτή ατμόσφαιρα πολλαπλασιάζει τις δυνατότητες και διευρύνει το φάσμα των δραστηριοτήτων παιχνιδιού που μπορούν να αναπτυχθούν σε αυτούς (Καφένια Μπότσογλου – Η παιδαγωγική ποιότητα των υπαίθριων χώρων παιχνιδιού).*

Στην παρούσα εργασία δεν είναι δυνατόν να αναφερθούμε αναλυτικά στο περιεχόμενο των προτύπων. Σημειώνουμε απλώς με ποιο τρόπο μπορούν να χρησιμοποιηθεί σαν οδηγός καλής πρακτικής από τους μηχανικούς που ασχολούνται με το σχεδιασμό των παιδότοπων. **Ενδεχομένως θα χρειαζόταν και η σύνταξη ενός οδηγού για την χρήση των προτύπων (στην Αγγλία π.χ. υπάρχει ήδη ένας τέτοιος οδηγός).** Σε επίπεδο σχεδιασμού του χώρου τα πρότυπα δίνουν πολύ περιορισμένες πληροφορίες. Ο μελετητής απλώς μπορεί να ανατρέξει σε αυτά, ώστε να προδιαγράψει τον ελεύθερο χώρο που χρειάζεται να υπολογίσει γύρω από το κάθε παιχνίδι και να βρει οδηγίες όσον αφορά την χωροθέτησή του μέσα στη παιδική χαρά (π.χ. οι κούνιες τοποθετούνται στην περίμετρο).

Όσον αφορά τον εξοπλισμό, για κάθε γενική κατηγορία παιχνιδοκατασκευής (π.χ. τσουλήθρα) αναλύονται τα μέρη από τα οποία αυτή αποτελείται και δίνονται οι απαιτήσεις ασφαλείας που αυτά πρέπει να πληρούν. Επίσης αναφέρονται και ειδικές απαιτήσεις για τις πιθανές υποκατηγορίες-τύπους της παιχνιδοκατασκευής.

Πολύ σημαντικές είναι οι προδιαγραφές των διαδικασιών που πρέπει να ακολουθούνται. Προδιαγράφεται υποχρεωτική σήμανση των παιχνιδοκατασκευών μετά την εγκατάστασή

τους, με τα εξής στοιχεία : όνομα και δ/ση του κατασκευαστή, αναφορά του εξοπλισμού και χρονολογία κατασκευής, το επίπεδο της βάσης του παιχνιδιού (το οποίο θα πρέπει να διατηρείται οπωσδήποτε στην ίδια στάθμη) και τέλος τον αριθμό και το νούμερο του αντίστοιχου προτύπου σύμφωνα με το οποίο είναι πιστοποιημένο. **Σημειώνεται ότι δεν απαιτείται σήμανση των παιχνιδιών ανάλογα της ηλικίας στην οποία απευθύνονται -κάτι που θεωρούμε ότι είναι απαραίτητο.**

Στις οδηγίες που αναφέρονται στην εγκατάσταση, τον έλεγχο , την συντήρηση και τη λειτουργία ο κύριος του έργου βρίσκει ένα σημαντικό οδηγό για τη συνολική διαχείριση του έργου με γνώμονα την ασφάλεια. Αναλυτικά, καθορίζονται τα είδη ελέγχων που πρέπει να γίνονται στις παιδικές χαρές: α) Οπτικός έλεγχος ρουτίνας για τον εντοπισμό εμφανών κινδύνων που προκύπτουν από χρήση, βανδαλισμό ή καιρικές συνθήκες. Σε παιδότοπους με “βαριά” χρήση καθημερινός έλεγχος αυτού του είδους είναι απαραίτητος. Β) Λειτουργικός έλεγχος για να ελεγχθεί η λειτουργία και η σταθερότητα του εξοπλισμού , κάθε 1 έως 3 μήνες καθ’ υπόδειξη του κατασκευαστή. γ) Ετήσιος έλεγχος για την εξασφάλιση του συνολικού ελέγχου του εξοπλισμού, θεμελίων και επιφανειών που προκύπτουν από επιπτώσεις του καιρού, δείγματα αποσύνθεσης ή διάβρωσης και όποια άλλη αλλαγή στο βαθμό ασφάλειας σαν αποτέλεσμα επισκευών που έχουν γίνει ή από αλλαγές ή αντικαταστάσεις τμημάτων τους. Μπορεί να περιλαμβάνει εκσκαφές και αποσυναρμολογήσεις κάποιων τμημάτων. Πρέπει να γίνεται από εξειδικευμένο προσωπικό σύμφωνα με τις οδηγίες του κατασκευαστή. Επίσης προδιαγράφεται η τήρηση ημερολογίου ελέγχων για κάθε παιδική χαρά καθώς και η τήρηση αρχείου που θα περιλαμβάνει α) πιστοποιητικό ελέγχου και δοκιμών (αν απαιτείται) β) οδηγίες ελέγχου και συντήρησης γ) οδηγίες χρήσης (αν απαιτούνται) δ) αρχείο χειριστού και ε) ειδικά έγγραφα προσφοράς και σχεδιασμού. Προδιαγράφονται επίσης οι διαδικασίες σε περίπτωση ατυχημάτων (τήρηση αρχείου με όλες τις λεπτομέρειες) καθώς και το τι πρέπει να περιλαμβάνει η συντήρηση ρουτίνας.

Στα πρότυπα 1177 - Δάπεδα των παιχνιδότοπων με απορροφητικότητα κρούσεων- απαιτήσεις ασφάλειας και μέθοδοι δοκιμής δίνονται οι προδιαγραφές δαπέδων που εφαρμόζονται σε παιδικές χαρές και ειδικές προδιαγραφές για περιοχές που η ανάσχεση κρούσης είναι απαραίτητη. Εκεί ο μελετητής μπορεί να ανατρέξει ώστε να επιλέξει τις ιδιότητες που πρέπει να έχει το δάπεδο της παιδικής χαράς και ιδιαίτερα το δάπεδο στον χώρο πρόσκρουσης γύρω και κάτω από παιχνίδια. Ανάλογα με το ύψος πτώσης που προδιαγράφεται για κάθε παιχνίδι, θα πρέπει να υπάρχει και το κατάλληλο υλικό δαπέδου στο κατάλληλο πάχος.

Από τις επαφές που είχε η ομάδα εργασίας με μηχανικούς των δήμων διαπιστώθηκε ότι υπήρχε ελλιπής ενημέρωση **όσο αφορά την ύπαρξη και το περιεχόμενο των**

προτύπων. Οι μηχανικοί ιδιαίτερα τόνισαν ότι υπάρχει πρόβλημα με την επιλογή των παιχνιδιών λόγω ασαφειών στον τρόπο πιστοποίησης. Επίσης ο έλεγχος και η συντήρηση γίνονται τις περισσότερες φορές όχι βάσει ενός προγράμματος. Ακόμα και σε περιπτώσεις που τα παιχνίδια προέρχονται από πιστοποιημένο κατασκευαστή και ακολουθούνται μάλιστα από εγγυήσεις καλής λειτουργίας, δεν υπάρχει ένα πρόγραμμα περιοδικών ελέγχων και συντήρησης. Συνηθισμένο είναι το φαινόμενο να πληροφορούν οι γονείς τις τεχνικές υπηρεσίες για την ανάγκη επιδιορθώσεων σε παιδικές χαρές.

Μία εξίσου σημαντική έλλειψη είναι η θέσπιση κριτηρίων καταλληλότητας των χώρων που προορίζονται ως παιχνιδότοποι. Αναφέρονται ορισμένα: μέγιστη επιτρεπόμενη κλίση του εδάφους, σχήμα και μέγεθος του χώρου, προσβασιμότητα από τους χρήστες (παιδιά, εφήβους, γονείς, άτομα 3^{ης} ηλικίας, άτομα με ειδικές ανάγκες), εγγύτητα με ιδιαίτερα οχληρές ή και επικίνδυνους για τα παιδιά χώρους (π.χ. δρόμος ταχείας κυκλοφορίας), μικροκλίμα (ύπαρξη ή όχι βλάστησης νερού) δάπεδα κλπ.

Ακόμη θα έπρεπε να υπάρχουν κριτήρια σύμφωνα με τα οποία καθίσταται αναγκαία ή όχι η προστασία με περίφραξη (εγγύτητα δρόμου ή άλλου επικίνδυνου για τα παιδιά χώρου, προστασία του παιχνιδότοπου κατά τη διάρκεια της νύχτας κλπ). Απαραίτητες επίσης είναι και οι προδιαγραφές της διαμόρφωσης του ορίου του παιδότοπου : περίφραξη (ύψος, υλικά), πλάτος πεζοδρομίου, εξασφάλιση διάβασης όταν η έξοδος είναι σε δρόμο κλπ ώστε να μην προκαλούνται ατυχήματα κλπ.

Συμμόρφωση με τα πρότυπα - το παράδειγμα του Δήμου Αθηναίων (ημερίδα για την ασφάλεια παιχνιδότοπων – Αθήνα 2003).

“Ο ΟΝΑ την τελευταία διετία έχει αρχίσει ένα πρόγραμμα αναδιαμόρφωσης των χώρων παιδικής χαράς. Ήδη έχει αναδιαμορφώσει εννέα χώρους, ευρίσκονται υπό κατασκευή άλλοι 5 με προγραμματιζόμενο χρόνο αποπεράτωσης τον Ιούνιο του 2003 και θα δημοπρατήσει συντόμως και την αναδιαμόρφωση άλλων δώδεκα χώρων.

Ο ΟΝΑ θεωρώντας ότι η ασφάλεια των ανοικτών παιχνιδότοπων είναι πρωταρχικής σημασίας, συνεργάζεται ήδη από διετίας με τον ΕΛΟΤ Α.Ε., αναγράφοντας στις διακηρύξεις των δημοσίων διαγωνισμών του για την προμήθεια τοποθετημένων οργάνων παιδικής χαράς με τα αντίστοιχα δάπεδα ασφαλείας τα εξής: " η παραλαβή του έργου θα είναι αποδεκτή μόνο αν συνοδεύεται από έκθεση αξιολόγησης του παιχνιδότοπου από τον αρμόδιο εθνικό φορέα (ΕΛΟΤ Α.Ε.) από την οποία να προκύπτει η συμμόρφωση προς τις απαιτήσεις ασφαλείας σύμφωνα με τα εγκεκριμένα Ελληνικά πρότυπα τα οποία είναι ταυτόσημα με τα Ευρωπαϊκά . Η πιο πάνω πιστοποίηση εκδίδεται με μέριμνα και δαπάνη του προμηθευτή στον οποίο γίνεται η κατακύρωση της προμήθειας" .

Είναι προφανές ότι η έκθεση αξιολόγησης του παιχνιδότοπου από τον ΕΛΟΤ ΑΕ αφορά τόσο την ποιότητα των οργάνων, όσο και την εγκατάστασή τους. Η διαδικασία αυτή τηρήθηκε με άριστα αποτελέσματα στους εννέα ανοικτούς παιχνιδότοπους που έχουν ήδη αναδιαμορφωθεί.

Με την εγκατάσταση του αναδόχου προμηθευτή των τοποθετημένων οργάνων στο χώρο που αναδιαμορφώνεται, αυτός έρχεται σε επαφή με τον ΕΛΟΤ ΑΕ, και του παραδίδει τον πλήρη φάκελο με την τεκμηρίωση των οδηγιών εγκατάστασης και συντήρησης των εξοπλισμών που πρόκειται να τοποθετηθούν.

Οι εντεταλμένοι υπάλληλοι του ΕΛΟΤ επισκέπτονται το χώρο τόσο κατά την χάραξη των θεμελίων των εξοπλισμών καθώς και κατά την φάση τοποθετήσεων των οργάνων και μετά το πέρας της τοποθετήσεως τους και συντάσσουν εκθέσεις και με τα ευρήματα των ελέγχων που πραγματοποιούν και την επαλήθευση των τυχόν διορθωτικών ενεργειών που έπρεπε να γίνουν βάσει των εκθέσεων και στις οποίες προέβη ο ανάδοχος προμηθευτής. Τέλος μετά την ολοκλήρωση όλων των τυχόν απαιτούμενων διορθωτικών ενεργειών ο ΕΛΟΤ συντάσσει "Βεβαίωση ελέγχου" για τον παιχνιδότοπο που ελέγχθηκε πιστοποιώντας ότι ικανοποιούνται τα πρότυπα.

Ο ΟΝΑ προβαίνει στην παραλαβή του έργου μόνο μετά την κοινοποίηση από τον ΕΛΟΤ της αντίστοιχης βεβαίωση ελέγχου. Έτσι με τον πλέον κατηγορηματικό τρόπο έχει πιστοποιηθεί ότι οι κατασκευαζόμενοι πλέον παιχνιδότοποι αφού πληρούν τα ισχύοντα πρότυπα είναι απολύτως ασφαλείς.

Είναι προφανές ότι και οι ασφαλέστερες παιδικές χαρές αν κατασκευασθούν, χωρίς τη συχνή, συνεχή και συνεπή συντήρηση, σε σύντομο χρονικό διάστημα θα απαξιωθούν και θα καταστούν επικίνδυνες για τους χρήστες τους. Στα πιστοποιημένα όργανα και για καθένα από αυτά υπάρχει ο φάκελος συντήρησης που θα πρέπει να τηρείται με συνέπεια.

Σύμφωνα με τα αναγραφόμενα στους φακέλους αυτούς ο εξοπλισμός και τα εξαρτήματα θα πρέπει να επιθεωρούνται σε τακτά χρονικά διαστήματα ώστε να επιτυγχάνεται τόσο η πρόληψη των ατυχημάτων όσο και η καταστροφή των κατασκευών. Υπάρχουν τριών ειδών επιθεωρήσεις, η οπτική επιθεώρηση η οποία θα πρέπει να γίνεται καθημερινά από τον υπεύθυνο της παιδικής χαράς, ο έλεγχος της λειτουργικότητας που γίνεται κάθε 1 έως 3 μήνες - ο χρόνος που διενεργείται ο έλεγχος είναι συνάρτηση διαφόρων παραγόντων όπως του αν υπάρχει βαριά ή όχι χρήση, βανδαλισμοί, εάν είναι τοποθετημένα σε παράκτια τοποθεσία, επίπεδο μόλυνσης του αέρα, ηλικία κατασκευών κλπ-και τέλος η κύρια ετήσια επιθεώρηση του εξοπλισμού. Κατά τις πιο πάνω επιθεωρήσεις θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι οδηγίες επιθεώρησης και συντήρησης και να συντάσσονται τα κατάλληλα έγγραφα που θα αποτελούν και το αρχείο επιθεωρήσεων.

Το προσωπικό που θα φέρει σε πέρας οποιαδήποτε διαδικασία επιθεώρησης ή επισκευής θα πρέπει να έχει την απαραίτητη και κατάλληλη εκπαίδευση, να γνωρίζει την διαδικασία που θα εφαρμόσει και να έχει συγκεκριμένες εντολές σχετικά με τις ευθύνες του και τις αρμοδιότητές του. Οι πιθανές επισκευές στον εξοπλισμό θα πρέπει να γίνονται από εξειδικευμένο προσωπικό ώστε να επιτυγχάνεται η διατήρηση του επιπέδου ασφαλείας του παιχνιδότοπου. “ (Α. Καραμπάμπας)

Το παραπάνω παράδειγμα αποτελεί μία προσπάθεια συνολικής διαχείρισης των παιχνιδότοπων με κριτήρια ποιοτικού ελέγχου. Θεωρούμε ότι οι φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης θα πρέπει να κινηθούν προς αυτή την κατεύθυνση ώστε το επίπεδο ποιότητας και ασφάλειας των παιχνιδότοπων να είναι ελέγξιμο αλλά και για να δημιουργηθεί μία βάση δεδομένων με πληροφορίες για τους ελέγχους, ατυχήματα κλπ. που μπορεί να βοηθήσει ουσιαστικά στην βελτίωση της ασφάλειας των χώρων αυτών. Μία νομοθετική ρύθμιση που θα ορίσει εκ νέου τις διαδικασίες παραγωγής των χώρων αυτών πιστεύουμε ότι είναι αναγκαία. Ένα σημαντικό πρώτο βήμα θα ήταν η υποχρεωτική εφαρμογή των προτύπων-για τους παραδοσιακούς παιδότοπους- ανεξάρτητα του τρόπου υλοποίησης ενός έργου είτε αυτό πρόκειται για την κατασκευή νέου παιχνιδότοπου είτε για ανακατασκευή υφιστάμενου. Είναι όμως φανερό ότι για να έχουν πραγματική ισχύ τα πρότυπα θα πρέπει να υπάρχει ένας μηχανισμός που θα εξασφαλίζει το ότι και οι έλεγχοι και η συντήρηση θα γίνονται με βάση τις απαιτήσεις των προτύπων.

Κεφάλαιο 3. Το πρόβλημα του σχεδιασμού για την παραγωγή χώρων που να στηρίξει δημιουργικό παιχνίδι και βιωματική μάθηση, σύγχρονες τάσεις σχεδιασμού. Κριτήρια σχεδιασμού παιδότοπων.

Δημιουργικό παιχνίδι, βιωματική μάθηση, σύγχρονες τάσεις σχεδιασμού

Το παιχνίδι είναι ένα αναπόσπαστο στοιχείο της σωματικής και διανοητικής ανάπτυξης του παιδιού. Από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας που έχει πραγματοποιηθεί για την παρούσα εργασία φαίνεται ότι είναι πραγματικά τεράστια η αξία του χώρου που προορίζεται για το παιδικό παιχνίδι, ιδιαίτερα σε περιβάλλοντα ολοένα και πιο περιοριστικά για το παιδί όπως οι σύγχρονες πόλεις.

Οι παιχνιδότοποι αποτέλεσαν ιδανικό πεδίο παρατήρησης του τρόπου με τον οποίο χρησιμοποιούν – οικειοποιούνται τα παιδιά τον χώρο και δραστηριοποιούνται στο παιχνίδι. Η εξέλιξη του σχεδιασμού των χώρων αυτών είναι συνδεδεμένη με τις παιδαγωγικές θεωρίες που έχουν αναπτυχθεί – βάσει της παρατήρησης- σχετικά με το παιχνίδι και την σημασία του στην ανάπτυξη του παιδιού.

Στην βιβλιογραφία απαντώνται πολλοί τρόποι κατηγοριοποίησης των παιχνιδότοπων ανάλογα με την φιλοσοφία του παιχνιδιού που προάγουν- και κατ'επέκταση με σημαντικές διαφοροποιήσεις στο σχεδιασμό. Στην παρούσα εργασία θα μείνουμε σε μία γενική –αλλά δόκιμη – διάκριση ανάμεσα σε **παραδοσιακούς παιχνιδότοπους** –εξοπλισμένους με παιχνιδοκατασκευές- και στους **παιχνιδότοπους περιπέτειας** (3). Την διάκριση αυτή τη συναντούμε και στο κείμενο των προτύπων ασφάλειας της ΕΕ όπου διευκρινίζεται ότι αυτά δεν ισχύουν για τους παιχνιδότοπους περιπέτειας.

Οι παιχνιδότοποι περιπέτειας αντιπροσωπεύουν σχετικά νέα αντίληψη στο θέμα – ο πρώτος παιχνιδότοπος περιπέτειας κατασκευάστηκε στη Δανία το 1943, ενώ ο πρώτος παραδοσιακός παιχνιδότοπος με παιχνιδοκατασκευές χρονολογείται από το 1877, στην Αγγλία (2). Σε αντίθεση με τους παραδοσιακούς παιχνιδότοπους η χρήση των παιχνιδότοπων περιπέτειας δεν βασίζεται στη χρήση κατασκευασμένου εξοπλισμού εγκατεστημένου σε ένα σχεδιασμένο περιβάλλον. Αντίθετα προσφέρονται ευέλικτα υλικά όπως ξύλα, λάστιχα, σωλήνες και άλλα άχρηστα αντικείμενα και υλικά τα οποία τα παιδιά μπορούν να χρησιμοποιήσουν ελεύθερα (2). Στους παιχνιδότοπους περιπέτειας επίσης συμμετέχει και ο “εμπυχωτής παιχνιδιού” (play leader) – ένας ενήλικας-ο οποίος συντονίζει το παιχνίδι. Ένας ενδιάμεσος τύπος παιχνιδότοπου που συνδυάζει τα χαρακτηριστικά των δύο είναι ο ολοκληρωμένος παιχνιδότοπος (playscape) –όπου η

παρουσία play leader δεν είναι απαραίτητη. Από έρευνες που έχουν γίνει φαίνεται ότι γενικά τα παιδιά περνούν περισσότερο χρόνο και αναπτύσσουν περισσότερο δραστηριότητες γνωστικού παιχνιδιού στους παιχνιδότοπους περιπέτειας απ' ότι στους παραδοσιακούς παιχνιδότοπους (3).

Από τη βιβλιογραφία φαίνεται ότι υπάρχει μεγάλο ενδιαφέρον για τους **θεματικούς παιχνιδότοπους** - ιδιαίτερα όταν συμμετέχουν τα ίδια τα παιδιά στην επιλογή του θέματος (π.χ. το περιβάλλον και τα σύγχρονα υλικά ως προϊόντα της ανακύκλωσης ήταν το θέμα ενός παιχνιδότοπου που δημιουργήθηκε σε σχολείο στην Αγγλία μετά από πρόταση των ίδιων των παιδιών - βιβλ.7). Παραδείγματα τέτοια είναι και οι παιχνιδότοποι περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης (permaculture playgrounds) όπου το παιχνίδι γίνεται με σκοπό τα παιδιά να εξοικειωθούν με την φύση ενώ και οι παιχνιδοκατασκευές είναι φτιαγμένες από τοπικά υλικά (6). Σε παρόμοια λογική –αυτή της αειφόρου ανάπτυξης και της εξοικείωσης με ο περιβάλλον έχει στηριχθεί και το πρόγραμμα διαμόρφωσης των αυλών των σχολικών κτιρίων που είναι σε εξέλιξη στην χώρα μας.

Ανεξάρτητα πάντως του είδους του παιχνιδότοπου, αν αυτοί αποτυγχάνουν να προσφέρουν ικανοποιητικό βαθμό πρόκλησης και ρίσκου στο παιχνίδι, τα παιδιά βαριούνται και είναι πιθανότερο να καταφύγουν άλλου, ή να χρησιμοποιούν τον εξοπλισμό κατά τρόπο επικίνδυνο για τη σωματική τους ακεραιότητα. **Η παιδαγωγική ποιότητα του χώρου λοιπόν, είναι βασικό κριτήριο του πόσο ασφαλής είναι (5).**

Από την βιβλιογραφική έρευνα βλέπουμε ότι τρεις είναι οι βασικοί παράγοντες που καθορίζουν αποφασιστικά την επιτυχία του σχεδιασμού ενός παιχνιδότοπου όπως συνοψίζονται από τον Tim Gill, διευθυντή του National Children's Bureau στην Αγγλία (6):

A. ο καθορισμός των χρηστών του χώρου (ηλικιακές ομάδες).

Διαφορετικές ηλικιακές ομάδες έχουν διαφορετικές ανάγκες από ένα παιδότοπο. Ο καθορισμός των χρηστών μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικές στρατηγικές οργάνωσης του χώρου ανάλογα με το είδος παιχνιδιού που πρέπει να στηρίξει (ο χώρος) για τις αντίστοιχες ηλικιακές ομάδες παιδιών. Για παράδειγμα τα μικρότερα παιδιά επωφελούνται περισσότερο από τις παιχνιδοκατασκευές –για την ανάπτυξη κοινωνικών σχέσεων- ενώ τα μεγαλύτερα παιδιά θέλουν περισσότερο χώρο για τρέξιμο, ποδήλατο κλπ. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να λαμβάνεται ώστε τα μικρότερα παιδιά –νήπια τα οποία ακόμη δεν έχουν αναπτύξει πλήρη άνεση στην κίνηση να μην βρίσκονται μέσα στον χώρο κίνησης-παιχνιδιού των μεγαλύτερων παιδιών γιατί μπορεί να συμβούν ατυχήματα. Αντίστοιχα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και οι

συνοδοί, άτομα τρίτης ηλικίας ώστε ο χώρος να είναι φιλικός και να επιτρέπει την άνετη επίβλεψη των παιδιών

Β. η συμμετοχή ειδικών που κατανοούν την έννοια και τη σημασία του παιδικού παιχνιδιού.

Η διεπιστημονική προσέγγιση του θέματος είναι απαραίτητη για την επιτυχία του εγχειρήματος. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσα από ομάδες σχεδιασμού με σύνθεση από διαφορετικές ειδικότητες: αρχιτέκτονες, παιδαγωγούς, καλλιτέχνες. Ιδιαίτερα- ακόμα και για μικρά έργα- η υποστήριξη από ειδικό παιδαγωγό είναι αναγκαία. Αυτός μπορεί να πληροφορήσει τον μελετητή για τις ιδιαίτερες ανάγκες ανάλογα με την ηλικία, για τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται τον χώρο τα παιδιά, τον τρόπο πρόσληψης οπτικών μηνυμάτων κλπ.

Γ. η συμμετοχή των παιδιών στο σχεδιασμό.

Η διαδικασία αυτή βοηθά στο να οικειοποιηθούν τα παιδιά με τους χώρους αυτούς και να ενισχύσει το αίσθημα ότι ως μέλη μίας τοπικής κοινωνίας εισακούεται η άποψή τους για το περιβάλλον.

Κριτήρια σχεδιασμού παιδότοπων

Στα πλαίσια της εργασίας αυτής δεν είναι δυνατόν να καταλήξουμε σε εμπειριστατωμένες προτάσεις για τα κριτήρια σχεδιασμού, κάτι που μπορεί να γίνει μετά από διεπιστημονική προσέγγιση του θέματος. Επιλέγουμε να αναφέρουμε ενδεικτικά τα σημεία προβληματισμού που απασχόλησαν τους μελετητές παιδότοπων, μέσα από ένα ολοκληρωμένο παράδειγμα σχεδιασμού παιδότοπου στο εξωτερικό. Κι αυτό γιατί που πιστεύουμε ότι αυτός ο τρόπος παρουσίασης μπορεί να γίνει άμεσα κατανοητός από τους μελετητές-μηχανικούς στους οποίους απευθύνεται η εργασία καθώς και να καταδειχθεί η αναγκαιότητα θέσπισης αυτών των κριτηρίων σαν εργαλείο σχεδιασμού.

Παραθέτουμε τα κριτήρια σχεδιασμού παιδότοπων όπως συνοψίστηκαν από την Jenette Emery Wallis μελετήτρια του Diana PoW Memorial Playground:

A. Χωροθέτηση

- Τοποθεσία: τα χαρακτηριστικά του χώρου (ορατότητα, μέγεθος, σχήμα, ανάγλυφο κλπ) επηρεάζουν τον σχεδιασμό του χώρου, τις ευκαιρίες για την ανάπτυξη παιχνιδιού, την κοινωνική διαντίδραση καθώς και την διαχείριση του παιχνιδότοπου.
- Προσβασιμότητα: ένας παιδότοπος πρέπει να είναι εύκολα και άμεσα προσβάσιμος από όλους τους χρήστες. Οι είσοδοι πρέπει να είναι ελκυστικές και τα όρια πρέπει να είναι σαφώς ορισμένα - αλλά διαφανή - ώστε να μην απομονώνουν τον παιδότοπο από το περιβάλλον. Η είσοδος για τη συντήρηση πρέπει είναι ξεχωριστή.
- Πολυπλοκότητα και σαφήνεια: Διαφορετικές δραστηριότητες που κεντρίζουν το ενδιαφέρον και την περιέργεια για εξερεύνηση είναι απαραίτητες αλλά πρέπει να εντάσσονται σε μία δομή - δευτερεύουσες "εμπειρίες" πρέπει να ανακαλυφθούν με την πάροδο του χρόνου (να επιφυλάσσει ο χώρος εκπλήξεις).
- Κυκλοφορία: Θα πρέπει να παίρνει τη μορφή σερπαντίνας ώστε να επιτρέπει στα παιδιά να προχωρούν με μία λογική σειρά από το ένα παιχνίδι στο άλλο και να αποφεύγονται οι ευθείες διαδρομές που επιτρέπουν στα παιδιά να αναπτύσσουν μεγάλες ταχύτητες.

- Προστατευμένος χώρος : Οι χώροι παιχνιδιού πρέπει να είναι ορατοί από το παιδί και το γονιό αλλά και να προσφέρουν μία αίσθηση οικειότητας / ασφάλειας μέσα από την χρήση ορίων με διαβάθμιση στη διαφάνεια.
- Μικροκλίμα: ο παιδότοπος πρέπει να προσφέρει προστασία από ανέμους , βροχή, ήλιο και θόρυβο.

Σε αυτά προσθέτουμε (από άλλες πηγές της βιβλιογραφίας):

- η επιλογή χώρων ώστε να σχηματίζεται δίκτυο παιχνιδότοπων- προσβάσιμων από τον πεζό- βοηθά τα παιδιά στο να σχηματίζουν νοητικό χάρτη (4).

B . Σχεδιασμός

- Παροχή συμβουλευτικής υπηρεσίας/ Συμμετοχικός σχεδιασμός: Είναι σημαντικό η διαδικασία σχεδιασμού να περιλαμβάνει τη συμμετοχή παιδιών με διαφορετικές ανάγκες καθώς και των κηδεμόνων τους. Διαμεσολαβητικό ρόλο μπορεί να παίξει ένας επιστημονικός φορέας που μπορεί να συντονίσει ή και να διεξάγει ο ίδιος έρευνες με ερωτηματολόγια.

- Σχεδιασμός για όλες τις ηλικίες. Πρέπει να υπάρχει μέριμνα ώστε ο χώρος να είναι φιλικός σε διαφορετικές ηλικιακές ομάδες (γονείς, άτομα 3^{ης} ηλικίας, εφήβους). Οι παιδικές χαρές χρησιμοποιούνται από μία ποικιλία ατόμων εκτός από τα παιδιά.

Ιδιαίτερα οι έφηβοι –για τους οποίους υπάρχουν διεθνώς λίγες έρευνες που να εμβαθύνουν στις ιδιαίτερες ανάγκες τους από ένα υπαίθριο χώρο αναψυχής (11)- επιλέγουν συχνά ένα πάρκο- παιδική χαρά για τόπο συναντήσεων. Είναι αναγκαίο να υπάρχει πρόβλεψη και για αυτούς διαφορετικά θα “οικειοποιηθούν” αυθαίρετα ένα χώρο – πιθανά ένα χώρο που προορίζεται για μικρότερα παιδιά.

- Επιλογή εξοπλισμού παιχνιδοκατασκευών και λοιπού εξοπλισμού που πληρούν τις απαιτήσεις ασφάλειας σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Σαφής σήμανση που αναγράφει τον διαχειριστή, την τακτική παιχνιδιού (play policy) για το συγκεκριμένο παιδότοπο, οδηγίες χρήσης του παιδότοπου ανάλογα με την ηλικία, οδηγίες για τα κατοικίδια κλπ.

-Σε αυτά προσθέτουμε (από άλλες πηγές της βιβλιογραφίας):

- α) ο παραδοσιακός εξοπλισμός μπορεί να φαίνεται “ξεπερασμένος” για τους ενήλικες αλλά όχι και στα παιδιά (ιδιαίτερα τα μικρά) (3,9)

β) έχει σημασία ο τρόπος διευθέτησης των παιχνιδοκατασκευών μέσα στο χώρο ώστε να υπάρχει μία αλληλουχία κινήσεων από το ένα παιχνίδι στο άλλο και να υποστηρίζεται πιο αποτελεσματικά το παιχνίδι.(4)

γ) Θεωρείται σημαντικό η παιχνιδοκατασκευή να λειτουργεί ως ορόσημο-για τα παιδιά-του παιχνιδότοπου μέσα στην πόλη (6). Αυτή η διάσταση του σχεδιασμού είναι ιδιαίτερα σημαντική στο ολόένα και πιο περιοριστικό για τα παιδιά τοπίο της σύγχρονης ελληνικής πόλης.

- Συμμετοχή καλλιτεχνών – μαστόρων στη κατασκευή των παιχνιδιών ώστε να υπάρχει το στοιχείο της πρωτοτυπίας και της τοπικότητας. Για να πληρούνται όμως βασικές απαιτήσεις ασφάλειας χρειάζεται η συμβουλευτική υπηρεσία και ο έλεγχος από τον αρμόδιο φορέα.
- Ποικιλία των χώρων διαφορετικών μεγεθών για κοινωνική συνεύρεση με την παροχή καθιστικών, περιπτέρων κλπ.
- Αισθήσεις: Το περιβάλλον του παιχνιδότοπου πρέπει να προσφέρει τη μέγιστη δυνατή ποικιλία σε χρώματα, υφές, σχήματα, μεγέθη, υλικά, μυρωδιές, ήχους, κίνηση, αλλαγή σκηνικού, χώρου, χρόνου.
- Διαντίδραση: κάποια στοιχεία του περιβάλλοντος πρέπει να επιτρέπουν στα παιδιά να παρέμβουν ώστε να τα αλλάζουν. Άλλα στοιχεία πρέπει να σηματοδοτούν την αλλαγή των εποχών, τον κύκλο της ζωής κλπ.

Γ. Ασφάλεια

- Ασφαλής πρόκληση: Οι χώροι παιχνιδιού θα πρέπει να παρέχουν στα παιδιά την δυνατότητα για σωστή φυσική ανάπτυξη, ισορροπία και συντονισμό χωρίς αυτά να εκτίθενται σε κίνδυνο.
- Διαβαθμισμένη πρόκληση: να παρέχονται δυνατότητες παιχνιδιού με ένα ευρύ φάσμα δυσκολιών και προκλήσεων που να καλύπτει τις απαιτήσεις κάθε ηλικίας.
- Δάπεδα ασφαλείας: σύμφωνα με τις οδηγίες της ΕΕ.
- Επίβλεψη: η έλλειψη σωστής επίβλεψης ευθύνεται για μεγάλο ποσοστό ατυχημάτων. Ο σχεδιασμός πρέπει να προβλέπει η επίβλεψη του χώρου να γίνεται εύκολα ελαχιστοποιώντας την προσπάθεια.

Είναι φανερό ότι για την πληρούνται τα παραπάνω κριτήρια σε μελέτες παιδότητων χρειάζεται μία συνολική παιδαγωγική αντιμετώπιση και γνώση του πως αντιλαμβάνονται τον χώρο τα παιδιά. Στην Ελλάδα σήμερα ο σχεδιασμός των χώρων αυτών γίνεται εμπειρικά και διαισθητικά – με βάση βιβλιογραφικές αναφορές όπως διαπιστώσαμε στην έρευνά μας- και το κυριότερο όμως χωρίς διεπιστημονική συνεργασία. Σε αυτή την περίπτωση ο μηχανικός – μελετητής καλείται να αντιμετωπίσει σε ένα πρόβλημα όπου είναι φανερό ότι η επιστημονική του κατάρτιση δεν αρκεί. Είναι σαφές ότι ο σχεδιασμός δεν μπορεί να μένει μόνο σε αισθητικά, λειτουργικά κριτήρια και στην τήρηση των προτύπων ασφαλείας που μπορεί να προδιαγράψει ο μηχανικός αλλά χρειάζεται και συνολική παιδαγωγική προσέγγιση.

Βλέποντας τι ισχύει στο εξωτερικό- φαίνεται ότι είναι αναγκαία η θέσπιση ενός διεπιστημονικού οργάνου το οποίο θα είναι επιφορτισμένο με την προώθηση του επιστημονικού έργου σε σχέση με τους παιδότητους και το οποίο θα μπορεί να παίξει συμβουλευτικό στο σχεδιασμό των χώρων αυτών.

Ενδεικτικά αναφέρουμε παραδείγματα φορέων του εξωτερικού:

Αγγλία : φορέας NFPA (National Playing Fields Association) για την προώθηση θεμάτων ασφάλειας σε χώρους παιχνιδιού, ο φορέας Learning through Landscapes που προσφέρει βοήθεια σε σχολεία για την βελτίωση των υπαίθριων χώρων τους προς όφελος των παιδιών, η RoSP (Royal Society for the prevention of accidents) για την πρόληψη ατυχημάτων καθώς και το Children's Bureau (Γραφείο παιδιού) και το Children's Play Council, το Ινστιτούτο ILAM (Institute for Leisure and Amenity Management) για την αναγνώριση της αξίας των χώρων παιχνιδιού για τα παιδιά και τους νέους ανθρώπους.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Από την ανάλυση προκύπτει ότι οι χώροι των παιδότοπων στη σύγχρονη ελληνική πόλη παρουσιάζουν πολλά προβλήματα που συνοψίζονται ως εξής;

A) η αδυναμία ελεγχιμότητας του επιπέδου ασφάλειας των χώρων αυτών από το στάδιο σχεδιασμού μέχρι και την υλοποίηση και τη διαχείριση.

B) η απουσία μίας ανανεωτικής τάσης σχεδιασμού και η ανακύκλωση στην ουσία ενός παρωχημένου μοντέλου παιδότοπου.

Τα παραπάνω προβλήματα οφείλονται σε:

1. Την απουσία μίας θεσμοθετημένης διαδικασίας υλοποίησης και διαχείρισης που θα καθιστά υποχρεωτική την εφαρμογή προδιαγραφών ασφάλειας.

2. Την έλλειψη προβληματισμού για την παιδαγωγική ποιότητα των χώρων αυτών.

3. Την έλλειψη συνεργασίας όλων των σχετικών ειδικοτήτων με το θέμα αλλά και η απουσία εμπλοκής των χρηστών.

4. Την απουσία πολιτικής βούλησης για μία συνολική στρατηγική αντιμετώπισης των παραπάνω θεμάτων.

Ο τρόπος με τον οποίο οι αρμόδιοι φορείς σήμερα καταγράφουν τα προβλήματα των χώρων για τα παιδιά δείχνει ότι η μέριμνά τους εξαντλείται στο θέμα της ασφάλειας και της αποτελεσματικής διαχείρισης ενώ η φιλοσοφία του σχεδιασμού δεν τίθεται ως θέμα συζήτησης - ίσως ως περιπλή πολυτέλεια . Έτσι όμως αγνοείται η αλληλένδετη σχέση μεταξύ των θεμάτων και παραβλέπεται το πολύ σημαντικό δεδομένο που ήδη προαναφέρθηκε: η παιδαγωγική ποιότητα του χώρου (που έχει άμεση σχέση με τον τρόπο σχεδιασμού του) είναι βασικό κριτήριο του πόσο ασφαλής είναι.

Με βάση τους παραπάνω άξονες η ομάδα εργασίας προτείνει ορισμένες διαρθρωτικές αλλαγές στις οποίες θα πρέπει να προχωρήσουν οι αρμόδιοι φορείς σε εθνικό αλλά και τοπικό επίπεδο ώστε να αναβαθμιστεί ουσιαστικά η ποιότητα των χώρων αυτών.

1. Να θεσμοθετηθεί η υποχρεωτική εφαρμογή των προτύπων ασφάλειας κατά ΕΕ που ισχύουν και στην χώρα μας σαν οδηγοί καλής πρακτικής από το 1998 ανεξάρτητα του τρόπου υλοποίησης των παιδότοπων.

2. Να συσταθεί φορέας με διεπιστημονική στελέχωση ο οποίος θα είναι επιφορτισμένος με τον συντονισμό των ενεργειών της πολιτείας και την προώθηση του επιστημονικού έργου σε σχέση με τους παιδότοπους ή και γενικότερα για την παιδαγωγική ποιότητα των

ελεύθερων χώρων. Ένας τέτοιος φορέας θα μπορεί να παράγει θεσμικό, επιστημονικό έργο και να δρα με συμβουλευτικό ρόλο δηλαδή:

α) να εκπονεί έρευνες για την ανίχνευση των ιδιαίτερων προβλημάτων της υφιστάμενης κατάστασης (συχνότητα ατυχημάτων σε παιδιά σε παιδότοπους, στο δρόμο, στα σχολεία κλπ, καταγραφή των προβλημάτων από φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης και συλλόγους γονέων κ. α)

β) να συμμετάσχει στη θέσπιση ενός πλαισίου οργάνωσης και λειτουργίας παιδότοπων κατά αντιστοιχία με το αντίστοιχο για τους εσωτερικούς παιδότοπους που ήδη προωθείται (βλ. παράρτημα 1).

γ) να προδιαγράψει κάποια γενικά κριτήρια σχεδιασμού για τους μελετητές – ως ένα απαραίτητο εργαλείο- αλλά και να οργανώσει την επιμόρφωση των μελετητών με σεμινάρια – ημερίδες.

δ) Να δρα με συμβουλευτικό ρόλο στον σχεδιασμό και την υλοποίηση τέτοιων χώρων προσφέροντας τεχνογνωσία και να αναλαμβάνει την διαμεσολάβηση ώστε οι χρήστες – παιδιά και γονείς-να συμμετάσχουν στον σχεδιασμό και στις λήψεις αποφάσεων (με ερωτηματολόγια, εργαστήρια σχεδιασμού κλπ),

ε) να επιβλέπει επιστημονικές εργασίες με θέμα τον παιδαγωγικό χαρακτήρα των παιδότοπων και των ελεύθερων χώρων γενικότερα,

στ). να ασχοληθεί με την προώθηση πειραματικών-πρότυπων παιδότοπων και να συμμετάσχει σε συνεργασίες με αντίστοιχους φορείς του εξωτερικού πάνω σε θέματα που αφορούν τον υπαίθριο χώρο για τα παιδιά. Να θεσπίσει βραβεία για καινοτόμα παραδείγματα παιδότοπων ή και θεματικών πάρκων με εκπαιδευτικό χαρακτήρα.

η) να συμμετέχει στον έλεγχο και την πιστοποίηση των παιδότοπων και να οργανώσει ενημέρωση επιμόρφωση σχετικά με τα πρότυπα ασφαλείας .

Γενικότερα να συμβάλλει στην ευαισθητοποίηση της κοινωνίας μας στο πόσο είναι φιλικό το περιβάλλον των πόλεων για τα παιδιά αλλά και στο πόσο σημαντικός είναι ο ελεύθερος χώρος στην εξέλιξη του παιδιού.

Σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης που είναι και οι φορείς υλοποίησης και διαχείρισης των παιδότοπων θα πρέπει ο κάθε αρμόδιος δήμος να:

- 1) οργανώσει πιο αποτελεσματικά τη διαχείριση των χώρων αυτών – με περιοδικούς ελέγχους και συντηρήσεις όπως περιγράφονται στα πρότυπα, με τήρηση αρχείων ελέγχων, συντηρήσεων, και καταγραφή των ατυχημάτων ώστε το επίπεδο της ασφάλειας να βελτιωθεί και να είναι ελέγξιμο.

- 2) Να προωθήσει τον επανασχεδιασμό και την ανακαίνιση υπαρχόντων παιδότοπων-παράλληλα με την υλοποίηση νέων. Να προωθήσει επίσης και τον επανασχεδιασμό των αυλών των σχολικών κτιρίων.
- 3) Να οργανώσει στα πλαίσια των δυνατοτήτων του τη συνεργασία ανάμεσα στο μηχανικό –μελετητή και τον παιδαγωγό για τη βελτίωση της ποιότητας των σχεδιασμένων χώρων. Οι ειδικότητες αυτές θα ήταν πιθανόν απασχολούμενοι σε δημοτική επιχείρηση ή θα ήταν ελεύθεροι επαγγελματίες - εξωτερικοί συνεργάτες των δήμων - αναλόγως των πόρων που αυτός διαθέτει για την εκπόνηση μίας μελέτης. Σε πρώτη φάση φαίνεται ότι ο επανασχεδιασμός των σχολικών κτιρίων μπορεί να αναδειχθεί ως μία πολλή καλή ευκαιρία για τη συνεργασία μελετητών –παιδαγωγών και των ίδιων των παιδιών.
- 4) Να προωθήσει την συμμετοχή των ίδιων των παιδιών στο σχεδιασμό και την υλοποίηση μέσα από εργαστήρια σχεδιασμού με την υποστήριξη παιδαγωγών.

Καταλήγοντας μπορούμε να συνοψίσουμε ως εξής:

Είναι προφανής και αυτονόητη η αναγκαιότητα παροχής ασφαλών παιδικών χαρών για τα παιδιά. Για την ασφάλεια των παιδικών χαρών από το 1998 υπάρχουν πρότυπα που όμως στην συντριπτική πλειοψηφία τους δεν τηρούνται από τους φορείς υλοποίησης (Δήμους) καθώς δεν έχουν ισχύ Νόμου. Αλλά ακόμη και η εφαρμογή προτύπων δεν είναι αυτονόητη, χρειάζεται εκπαίδευση μέσω σεμιναρίων και ίσως και η δημιουργία ενός εγχειριδίου-οδηγού για τη χρήση τους.

Αυτό που δεν γίνεται κατανοητό στους φορείς υλοποίησης είναι η πολυπλοκότητα του εγχειρήματος. Παρόλη την έρευνα σε θεωρητικά ζητήματα, ο προβληματισμός για τον σχεδιασμό της παιδικής χαράς και του εξοπλισμού της, ώστε να παράγονται χώροι με παιδαγωγική ποιότητα δεν έχει ακόμα βρει εφαρμογή σε υλοποιημένα παραδείγματα στη χώρα μας. Χρειάζεται πολύ περισσότερο από ένα μηχανικό-μελετητή και κονδύλια για την παροχή έστω πιστοποιημένων παιχνιδο-κατασκευών.

Για να προκύψει ουσιαστική αλλαγή στον τρόπο παραγωγής των χώρων αυτών αυτό χρειάζεται διεπιστημονική συνεργασία με ειδικότητες που έχουν σχέση με την παιδαγωγική και η συμμετοχή των ίδιων των χρηστών, γονέων και παιδιών.

Παράρτημα 1

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΠΑΙΔΟΤΟΠΩΝ

Οι παιδότοποι που λειτουργούν στην Ελλάδα είναι εξωτερικού και εσωτερικού χώρου. Οι παιδότοποι εσωτερικού χώρου είναι πρόσφατη συναφής δραστηριότητα με τους παιδότοπους εξωτερικού χώρου. Αφορά την ψυχαγωγία των παιδιών από την ηλικία του νηπίου έως και τις πρώτες ή και παραπάνω τάξεις του δημοτικού σχολείου, μέσα σε κλειστούς χώρους. Οι χώροι αυτοί ανήκουν σε αλυσίδες καταστημάτων ή και μεμονωμένα, και προσφέρουν διάφορα εδέσματα, ποτά κλπ. Συνήθως οι χώροι αυτοί παίρνουν άδεια για καφενείο, αναψυκτήριο κ.λ.π. και απλά τοποθετούν τα παραπάνω παιχνίδια. Βεβαίως οι άνθρωποι μπορεί ιδιωτικά να ερχόταν σε επαφή με αρμόδιους για την τήρηση των προδιαγραφών και την ασφάλεια των παιχνιδιών.

Το ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α ανέλαβε την πρωτοβουλία να δημιουργήσει το θεσμικό πλαίσιο βάσει του οποίου θα λειτουργήσουν τα καταστήματα αυτά σωστά, με σωστές, σύγχρονες και ασφαλείς προδιαγραφές. Προς τούτο συγκροτήθηκε ομάδα εργασίας, με εκπροσώπους που όρισαν για το σκοπό αυτό τα συναρμόδια Υπουργεία όπως Υγείας και Πρόνοιας, Ανάπτυξης, Δημόσιας Τάξης και το ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α και ξεκίνησε η μελέτη της θεσμοθέτησης αυτής της αρμοδιότητας των Ο.Τ.Α. α' βαθμού. Κατά την διάρκεια των εργασιών της ομάδας κλήθηκε και ο ΕΛΟΤ ο οποίος μας ενημέρωσε για τις προδιαγραφές που απαιτούνται να έχουν τα παιχνίδια κ.λ.π. και για την επικινδυνότητα της μη συντήρησης ή και μη εκπλήρωσης των νόμιμων προδιαγραφών. Το αποτέλεσμα των εργασιών της ομάδας, το οποίο καταρχήν διατυπώθηκε σε διάταξη, που πέρασε στη Βουλή με το νόμο 2946/2001 άρθρο 18. Η Κ.Υ.Α είναι υπό έκδοση. Σε αυτή προβλέπεται: ποιος χώρος χαρακτηρίζεται παιδότοπος.

-πως θα πρέπει να σχεδιάζεται και να οργανώνεται ο χώρος για τη δημιουργία του παιδότοπου, ανάλογα με την ηλικία των παιδιών

-προδιαγραφές ασφαλείας για τους επιμέρους εξοπλισμούς για τη συντήρηση και τις συνθήκες υγιεινής που πρέπει να υπάρχουν σε αυτούς τους χώρους

-τα δικαιολογητικά και η διαδικασία χορήγησης των αδειών δημοπράτησης και λειτουργίας παιδότοπου

-Η διαδικασία ελέγχων και κυρώσεων.

Παράρτημα 2

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΛΟΤ ΣΗΜΕΡΑ

Ο ΕΛΟΤ λειτουργεί από το 1998 (το εργαστήριο παιδικών παιχνιδιών), όπου ελέγχεται η ασφάλεια των παιχνιδιών σύμφωνα με τη σειρά των Ελληνικών Προτύπων ΕΛΟΤ EN 71, (στο πλαίσιο της εφαρμογής της Οδηγίας 88/378/ΕΟΚ με την οποία έχει εναρμονιστεί η Ελληνική Νομοθεσία, ΚΥΑ Β6342/863, ΦΕΚ Β223/27.03.89. Στην Οδηγία αυτή καθορίζονται οι απαιτούμενες διαδικασίες για απόκτηση της Σήμανσης CE για τα παιχνίδια}.

Το Εργαστήριο παιδικών παιχνιδιών του ΕΛΟΤ είναι το μόνο που λειτουργεί στα πλαίσια της οδηγίας, και τα αποτελέσματα των δοκιμών αναγνωρίζονται από τις άλλες χώρες-μέλη της.

Το 1998 ο ΕΛΟΤ προχώρησε στην ίδρυση του εργαστηρίου παιχνιδότοπων στα πλαίσια του Β΄ Κοινοτικού Πλαισίου στήριξης, το οποίο λειτουργεί από το 2001. Αυτό αποτελεί επέκταση του εργαστηρίου για την ασφάλεια των παιδικών παιχνιδιών.

Η μέχρι σήμερα δραστηριότητα του καλύπτει δύο τομείς:

- την εξέταση της συμμόρφωσης των εξοπλισμών προς τις απαιτήσεις ασφαλείας στο χώρο παραγωγής των κατασκευαστών, με τη χορήγηση αντίστοιχης **Βεβαίωσης Ελέγχου**. Αυτό αφορά τον έλεγχο σε ένα συγκεκριμένο δείγμα οργάνου ή σύνθετης κατασκευής και εξασφαλίζει ότι έχει σχεδιαστεί σύμφωνα με τις απαιτήσεις των προτύπων.
- Την **επιβεβαίωση της συμμόρφωσης** εγκατεστημένων εξοπλισμών για λογαριασμό των υπεύθυνων διαχείρισης του χώρου που έθεσαν ως ρόλο παραλαβής νέων χώρων την Επιθεώρησή τους από αρμόδιο φορέα, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της σειράς των Προτύπων ΕΛΟΤ EN 1176 και ΕΛΟΤ EN 1177. Ο ΟΝΑ (Οργανισμός Νεολαίας και Άθλησης του Δ. Αθηναίων) ήταν ο πρώτος που έθεσε τέτοιους όρους.

Στην περίπτωση αυτή εξετάζεται η ορθή τοποθέτηση, δηλαδή οι θεμελιώσεις, οι αποστάσεις μεταξύ των οργάνων ή και άλλων φυσικών εμποδίων, οι επιφάνειες πρόσκρουσης για την απορρόφηση των πτώσεων καθώς και η ορθή συναρμολόγηση των εξοπλισμών του παιχνιδότοπου για τους οποίους έχουν εκδοθεί Βεβαιώσεις Ελέγχου ή άλλα πιστοποιητικά συμμόρφωσης. Αυτό πρέπει να γίνεται διότι οι απαιτήσεις ασφαλείας αφορούν τον παιχνιδότοπο εν λειτουργία και όχι μόνο την ορθή

σχεδίαση και κατασκευή των οργάνων. Η εμπειρία έχει δείξει ότι ακόμη και αν ο εξοπλισμός είναι πιστοποιημένος (όρος που πρέπει να τίθεται κατά τη διαδικασία της προμήθειας) δεν μπορεί να εξασφαλιστεί η συμμόρφωσή του εάν δεν ελεγχθεί η ορθή τοποθέτηση και συναρμολόγηση των οργάνων στον συγκεκριμένο χώρο.

- τη διενέργεια του ετήσιου κύριου ελέγχου, απαραίτητος για την ορθή συντήρηση του χώρου, μπορεί να αναλάβει το Εργαστήριο Παιχνιδότοπων του ΕΛΟΤ. Συγκεκριμένα, οι απαιτήσεις συντήρησης των οργάνων προκύπτουν από το πρότυπο (ΕΛΟΤ EN 1176-1) σύμφωνα με το οποίο ο προμηθευτής οφείλει να παραδίδει αναλυτική πληροφόρηση. Ο διαχειριστής του χώρου σύμφωνα πάλι με το πρότυπο ΕΛΟΤ EN 1176-7 οφείλει να τις εφαρμόσει.

Πάντως η ανάλυση των απαιτήσεων ασφαλείας δεν μπορεί να γίνει παρά μόνο στο πλαίσιο εκπαιδευτικών σεμιναρίων τα οποία μπορεί να σχεδιάσει και προγραμματίσει ο ΕΛΟΤ. Βιβλιογραφία (2.1)

Βιβλιογραφικές αναφορές

1. Πρότυπα ΕΛΟΤ για τον εξοπλισμό και τα δάπεδα παιχνιδότοπων: EN1176.01 /A1 και EN 1176.01, EN1176.-2 +A1 ,EN1176.-3 +A1, EN1176.-4 +A1, EN1176.-5 +A1, EN1176.-2 +A1, EN1176.07, EN 1177 και EN 1177/ A
2. Εισηγήσεις από την ημερίδα “Ασφάλεια παιχνιδότοπων” , Αθήνα Απρίλιος 2003.
 - 2.1 Π. Νικολιδάκη , Αν. Δ/ντη Εργαστηρίων ΕΛΟΤ
 - 2.2 Α. Καράμπαμπα (Δ/ντη ΤΥ ΟΝΑ Δήμου Αθηναίων), “Παιδικές χαρές του Δήμου Αθηναίων”
 - 2.3 Α. Μαρκάκη (δ/ντρια Οργάνωσης και Λειτουργίας ΟΤΑ, ΥΠΕΣΣΔΑ), “Θεσμικό πλαίσιο οργάνωσης και λειτουργίας παιδότοπων”
 - 2.4 Νικ. Ανδρεόπουλος (πρ/νος Ηλ/Μηχ/κου ΔΤΥ ΥΠΕΣΣΔΑ) ,Υφιστάμενη Κατάσταση στους παιχνιδότοπους των δήμων
 - 2.5 Freddy Morel, Δ/ντης Τομέα Παιχνιδότοπων του Εθνικού Εργαστηρίου της Γαλλίας, “Κανονισμοί που αφορούν τους παιχνιδότοπους, Συντήρηση παιχνιδότοπων”.
3. Κ. Μπότσογλου, “Η παιδαγωγική δραστηριότητα των υπαίθριων χώρων παιχνιδιού”.
4. Δ. Γερμανός, Χώρος και διαδικασίες αγωγής, η παιδαγωγική ποιότητα του χώρου.Gutenberg-παιδαγωγική σειρά, Αθήνα 2001.
5. Peter Heseltine , “Playing safe”, Land Magazine, August 2000

6. Chris Young, "Releasing the child prisoner", Land Magazine, August 2000
7. Jennette Emery-Wallis, "A safe challenge?", Land Magazine, August 2000
8. Ι.Στ. Παπαδόπουλος (Τομέας Πρόληψης ατυχημάτων του ΕΚΑΒ), Χώροι παιχνιδιού για παιδιά, Ένας πρακτικός οδηγός εφαρμογής (διάταξη , τοποθέτηση, κατασκευή, σημεία εφαρμογής ,έδαφος).
9. Lin Simonov, "Permaculture playgrounds", Land Magazine, August 2000
10. Julian Pattison," School grounds", Land Magazine, August 2000
11. Clare Cooper Marcus & Carolyn Francis, Department of Architecture and Landscape Architecture, University of California, Berkeley, "People Places – Design Guide lines for Urban Open Space", Van Nostrand Rheinhold.
12. Graham Blight, "Learning Through Landscapes", Land Magazine, August 2000

